

ΤΕΕ – Συνέδριο για τα Δημόσια Έργα

Χαιρετισμός του Μάκη Παπαδόπουλου Υπεύθυνου του Τμήματος Οικονομίας της Κ.Ε. του Κ.Κ.Ε.

Αγαπητοί συνάδελφοι/ισες,

Το ΚΚΕ ευχαριστεί τη Διοικούσα Επιτροπή του ΤΕΕ για την πρόσκληση. Θεωρούμε αναγκαία, αν και σχετικά καθυστερημένη, τη διοργάνωση του σημερινού συνεδρίου, με δεδομένη την κρίσιμη καμπή στην οποία διέρχεται ο κλάδος της ελληνικής κατασκευαστικής βιομηχανίας.

Πιστεύουμε ότι μια αναλυτική και εξαντλητική επανάληψη των συμπτωμάτων της γνωστής παθογένειας του συστήματος παραγωγής των δημοσίων έργων της χώρας, δεν προσθέτει πλέον τίποτα το ουσιαστικό. Οι ψευδεπίγραφες μελέτες, οι δραματικές υπερβάσεις σε σχέση με τον προϋπολογισμό του έργου, η απουσία ουσιαστικής προεκτίμησης, πρόβλεψης του κόστους του έργου, οι εικονικές επιβλέψεις, η τυπική παρακολούθηση και παραλαβή απ' τις αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες κ.α., ομολογούνται από το σύνολο σχεδόν των αναλύσεων. Γνωστές είναι επίσης οι αρνητικές επιπτώσεις με γνώμονα το λαϊκό συμφέρον και τις συνθήκες εργασίας των μισθωτών εργαζομένων του κλάδου, αλλά και γενικότερα των περισσοτέρων συντελεστών της παραγωγής των δημοσίων έργων.

Πρώτο μας καθήκον πρέπει να αποτελέσει η ανάδειξη των πραγματικών αιτιών της σημερινής παθογένειας. Διαφορετικά αποτελεσματική θεραπεία δεν πρόκειται να υπάρξει. Στο πλαίσιο και της προσυνομιλητικής συζήτησης, αναδείχθηκαν ορισμένες σκέψεις γύρω απ' αυτό το καυτό πρόβλημα. Διαβάσαμε για το πολύπλοκο καθεστώς των νομοθετικών διατάξεων, τον αδικαιολόγητα γρήγορο νομοθετικό βηματισμό των κυβερνήσεων, κάποιες λανθασμένες υπουργικές αποφάσεις αλλά και τη δυνατότητα παράκαμψης του νομοθετικού-κανονιστικού πλαισίου.

Παράλληλα, η σημερινή κυβέρνηση επιχειρεί να αναδείξει αποπροσανατολιστικά και αποσπασματικά σαν κεντρικό ζήτημα τη μέθοδο ανάθεσης των δημοσίων έργων, σε σχέση με το προηγούμενο καθεστώς του περιβόητου μαθηματικού τύπου. Διαφημίζει μάλιστα το νέο μαγικό θεσμικό πλαίσιο, που θα εξαφανίσει τάχα το φαινόμενο της διαφθοράς...

Όμως όλες οι προαναφερόμενες προσεγγίσεις συγκαλύπτουν και παρακάμπτουν τα στρατηγικά ερωτήματα: **«Δημόσιο έργο: εμπόρευμα ή κοινωνικό αγαθό;»**, **«Δημόσιο έργο για ποιον και από ποιον;»**.

Στις σημερινές συνθήκες οι σχέσεις των συντελεστών του συστήματος παραγωγής των δημοσίων έργων καθορίζονται απ' το επίπεδο ανάπτυξης του καπιταλισμού στη χώρα μας και ρυθμίζονται τελικά με κριτήριο το καπιταλιστικό κέρδος. Αυτή είναι και η πραγματική βάση της «συναλλαγής» πάνω και κάτω απ' το τραπέζι. Ταυτόχρονα, οι νομοθετικές ρυθμίσεις και ο εκάστοτε βαθμός εφαρμογής τους, το ύψος και ο τρόπος κρατικής χρηματοδότησης των έργων, καθώς και τα συστήματα ανάθεσης και διανομής των έργων που προωθούν η ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ, στοχεύουν στην **ισχυροποίηση** μιας φούχτας μονοπωλιακών ομίλων και στη συμπίεση της τιμής της εργατικής δύναμης στον κατασκευαστικό κλάδο. Να ποιες είναι οι πραγματικές αιτίες της παθογένειας που οι περισσότεροι διαπιστώνουμε σήμερα.

Σαν αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής, οι κατασκευαστικές εταιρείες των δυο μεγαλύτερων τάξεων απέσπασαν το 68% του συνολικού κύκλου εργασιών των δημοσίων έργων το 2003, έναντι 63,2% το 1998. Την ίδια περίοδο οι εργαζόμενοι του κλάδου γνώρισαν την αύξηση του βαθμού εκμετάλλευσης της εργατικής τους δύναμης, τη διεύρυνση της ψαλίδας ανάμεσα στο ρυθμό αύξησης της παραγωγικότητας και στο ρυθμό πραγματικής μεταβολής των αποδοχών τους, τα εξοντωτικά ωράρια και τον υψηλό αριθμό θανατηφόρων εργατικών ατυχημάτων.

Η νέα σειρά των πρόσφατων νομοθετικών ρυθμίσεων της κυβέρνησης (σύστημα ανάθεσης, συμβάσεις εκπόνησης μελετών κλπ), **επιχειρεί να επιταχύνει τη συγκέντρωση και συγκεντροποίηση του κεφαλαίου στον κλάδο των κατασκευών και να εδραιώσει τον πρωταγωνιστικό ρόλο των τραπεζών.** Η κυβέρνηση αποκαλεί μάλιστα αυτή την επιχείρηση «εξυγίανση του κλάδου», λες και το ζήτημα είναι αν θα ενισχυθούν οι μονοπωλιακοί όμιλοι με **νόμιμο και διαφανή τρόπο** ή με υπόγειες συναλλαγές».

Οι μικρές επιχειρήσεις βιώνουν όλο και πιο έντομα την ιδιαίτερη μορφή υποδούλωσης στο τραπεζικό κεφάλαιο που ονομάζεται «εξασφάλιση των απαιτούμενων εγγυητικών επιστολών». Αντιλαμβάνονται ποιον ωφελούν στην πράξη η αύξηση του απαιτούμενου ύψους εγγυητικών επιστολών ανάλογα με την προτεινόμενη έκπτωση του εργολήπτη, οι σημαντικές ποινικές ρήτρες για υπερβάσεις προθεσμιών και προδιαγραφών, τα παράθυρα ακύρωσης των αποτελεσμάτων των διαγωνισμών, η δυνατότητα «δανεισμού προσόντων» σε μικρά μελετητικά γραφεία απ' τις μεγάλες εταιρείες, που περιλαμβάνουν οι νέες ρυθμίσεις.

Κατανοούν ότι η κυβέρνηση χρησιμοποιεί τις προαναφερόμενες ρυθμίσεις σε συνδυασμό με τις καθυστερήσεις αποπληρωμής των έργων και προκήρυξης των νέων έργων, για να αναδειχθεί σε ρυθμιστή της διανομής της πίτας μεταξύ των ομίλων, δοκιμάζοντας την αντοχή των ασθενέστερων εταιρειών. Γι' αυτό και επιχειρεί εκτός των άλλων να βαφτίσει σας «αεριτζήδες και ασυνεπείς» ένα μεγάλο μέρος των μικρών επιχειρήσεων και υψώνει τη σημαία της αυστηρότατης εφαρμογής του νόμου για τις μικρές αδύνατες επιχειρήσεις.

Αντίστοιχα αντιλαμβάνονται και οι εργαζόμενοι του κλάδου τη γενικευμένη επίθεση του κεφαλαίου, με τις μαζικές απολύσεις, την ελαστικοποίηση του ωραρίου και την αξιοποίηση του φόβητρου των απολύσεων για την ισοπέδωση των εργατικών κατακτήσεων, καθώς και την ιδιωτικοποίηση του κρατικού ελέγχου μέσα απ' τους υποτιθέμενους «ανεξάρτητους φορείς».

Αν λοιπόν οι περισσότεροι έχουμε κατανοήσει από που ερχόμαστε και σε ποιο σημείο βρισκόμαστε, μπορούμε εύκολα να απαντήσουμε τουλάχιστον για την κατεύθυνση την οποία πρέπει να αποφύγουμε στο μέλλον.

Η κυβέρνηση προετοιμάζει σύμφωνα με τις κοινοτικές κατευθύνσεις, την επόμενη ημέρα της **περιβόητης συγχρηματοδότησης** που επιδρά αρνητικά στον προγραμματισμό και στην ιεράρχηση των έργων με γνώμονα τις λαϊκές ανάγκες και οδηγεί στη διπλή αφαίμαξη του λαϊκού εισοδήματος προς όφελος του μεγάλου κεφαλαίου. Ο εργαζόμενος θα πληρώσει διπλά σαν χρήστης και σαν φορολογούμενος, διασφαλίζοντας εκ των προτέρων την πλήρη χρηματοδότηση και την κερδοφορία των δήθεν συγχρηματοδοτούμενων έργων, της λεγόμενης «ιδιωτικής πρωτοβουλίας».

Ουσιαστικά, το κράτος θα μπορούσε μόνο του να παράγει περισσότερα, φθηνότερα και ασφαλέστερα έργα, με τα ίδια χρήματα που καταβάλει σήμερα στο βωμό της διασφάλισης της κερδοφορίας των μονοπωλιακών ομίλων, μέσω της συγχρηματοδότησης. Τα παραδείγματα των συμβάσεων και της σύντομης ιστορίας του αεροδρομίου των Σπάτων, της γέφυρας Ρίου-Αντιρρίου και της Αττικής οδού,

είναι αρκετά διδακτικά σχετικά με αυτό το ζήτημα. Η ΝΔ με πρώτο σταθμό τους έξι μεγάλους οδικούς άξονες που παραχώρησε στο ιδιωτικό κεφάλαιο το ΥΠΕΧΩΔΕ, συνεχίζει και επιταχύνει στην κατεύθυνση της ισχυροποίησης του μεγάλου κεφαλαίου, της γενικευμένης ιδιωτικοποίησης των κοινωφελών έργων υποδομής και των στρατηγικών τομέων της οικονομίας, στην ίδια δηλαδή κατεύθυνση που βάδισε σταθερά η προηγούμενη κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ.

Παράλληλα, ο εργοδοτικός συνδικαλισμός στους μισθωτούς τεχνικούς του κλάδου ασχολείται με την καταβολή απ' το κράτος των οφειλών του προς τις μεγάλες τεχνικές επιχειρήσεις, με πρόσχημα την πληρωμή των δεδουλευμένων των εργαζομένων, αποσιωπώντας την επίθεση του μεγάλου κεφαλαίου.

Είναι φανερό ότι αυτός ο δρόμος δεν αποτελεί διέξοδο για τα λαϊκά συμφέροντα. Η ουσιαστική αντιμετώπιση του προβλήματος απαιτεί **συνολική και ενιαία θεώρηση όλων των φάσεων του συστήματος παραγωγής των έργων με γνώμονα το σύνολο των λαϊκών αναγκών**, για φθηνά και ποιοτικά δημόσια έργα που δε θα αποτελούν εμπορεύματα, για την ασφάλεια των χρηστών, των κατοίκων και των εργαζομένων στα έργα, την προστασία του περιβάλλοντος, τη δραστική μείωση της λαϊκής επιβάρυνσης.

Η ικανοποίηση αυτών των αναγκών προϋποθέτει **έναν ενιαίο κρατικό φορέα που θα κατέχει τα μέσα παραγωγής**, θα κατανέμει σχεδιασμένα την κρατική χρηματοδότηση και το εργατικό δυναμικό και θα καλύπτει το σύνολο των φάσεων των δημοσίων έργων, στο πλαίσιο του κεντρικού σχεδιασμού της λαϊκής οικονομίας. Ο φορέας αυτός σε συνεργασία με τις Πολυτεχνικές Σχολές και τους επιστημονικούς φορείς, θα αναλάβει τον προγραμματισμό υλοποίησης των έργων σύμφωνα με τις επείγουσες ανάγκες των λαϊκών στρωμάτων (π.χ. αντιπλημμυρική προστασία, αντισεισμική θωράκιση), την ιεραρχημένη κατασκευή μεγάλων έργων, την εκπόνηση κανονισμών και προδιαγραφών, την εκπόνηση ολοκληρωμένων και επικαιροποιημένων μελετών με τη διασφάλιση της αναγκαίας υποδομής για την υλοποίηση τους, την ουσιαστική επίβλεψη των έργων, την περιφερειακή ανάπτυξη, την ερευνητική δραστηριότητα για τη διάγνωση νέων αναγκών, την αλληλοστήριξη με αντίστοιχους κρατικούς φορείς της μεταποιητικής βιομηχανίας παραγωγής οικοδομικών υλικών. Στο πλαίσιο του μπορεί να αναπτυχθεί και συνεταιριστική δραστηριότητα σε επιμέρους τομείς, π.χ. στις επισκευές και τη συντήρηση των έργων.

Οι σημερινές αμυντικές διεκδικήσεις των μικρών επιχειρήσεων και μελετητικών γραφείων για ενίσχυση της άμεσης διασποράς των έργων προς τις μικρότερες τάξεις εργοληπτών, για την αποτροπή της ιδιωτικοποίησης των σχετικών υπηρεσιών κρατικού ελέγχου και αξιολόγησης των μελετών, για την ευνοϊκή φορολόγηση των μικρών γραφείων έναντι των ισχυρών ομίλων θα αποκτήσουν νόημα και δυναμική μόνο αν συμπορευτούν με τον αγώνα του εργατικού κινήματος. Αλλά και οι αγώνες των εργαζομένων για πλήρη και σταθερή εργασία, προγραμματισμό, πραγματοποίηση και έλεγχο των έργων απ' το δημόσιο με γνώμονα τις κοινωνικές ανάγκες, 35ωρο-5νμερο-7ωρο με πλήρη ασφαλιστικά δικαιώματα, ουσιαστικές αυξήσεις, προσανατολισμό των επιθεωρήσεων εργασίας στον ουσιαστικό έλεγχο της εργοδοτικής ευθύνης, θα μπορούν να αποκτήσουν συνέχεια και προοπτική μόνο προς την ελπιδοφόρα κατεύθυνση της κοινωνικής-κρατικής ιδιοκτησίας των βασικών μέσων παραγωγής. Γνωρίζουμε ότι με βάση το σημερινό συσχετισμό δύναμης ανάμεσα στο κεφάλαιο και στην εργασία, αυτή η προοπτική φαντάζει μακρινή και σε ορισμένους ουτοπική. Όμως είναι απόλυτα ρεαλιστική αφού ανταποκρίνεται στις λαϊκές ανάγκες.

Μ' αυτές τις σκέψεις ευχόμαστε καλή επιτυχία στις εργασίες του συνεδρίου και αναμένουμε με ενδιαφέρον τα αποτελέσματά του.